

Huono-osaisuus seuraa monia nuorena päihdehoidossa olleita

Mitä tapahtuu alaikäisenä päihdehoidossa olleiden elämässä heidän kasvaessaan aikuisiksi? Tätä tutkittiin rekisteritietojen avulla.

Alaikäisenä päihdehoidossa olleiden nuorten päihde- ja mielenterveysongelmia, rikollisuutta, tulotaso ja kuolleisuutta tarkasteltiin osana A-klinikkasäätiön laajaa rekisteritutkimusta. Tutkittavat (n=221) olivat asioineet alle 18-vuotiaina päihdehuollon avohoidossa pääkaupunkiseudulla vuosina 1993–1997. Tutkituista poikia oli 158 ja tyttöjä 63.

Ensimmäisen avohoitojakson alkessa tutkimusaineiston nuoret olivat iältään 11–17-vuotiaita ja viimeisten rekisteritietojen keräämisen aikaan vuonna 2010 he olivat 26–35-vuotiaita.

Nuorten elämäntilanteissa oli havaittavissa monenlaisia ongelmia ja haasteita, joita havainnollistetaan taulukossa. Päihdeongelmat olivat nuorilla melko jatkuvia ja sekakäyttö hyvin yleistä niin alaikäisinä kuin nuorina aikuisina. Neljänneksellä nuorista löytyi merkintä viimeaikaisista päihdeongelmista. Todellisuudessa luku on korkeampi, sillä käytettävissä ollut rekiste-

Tutkimusaineistoon kuuluneiden nuorten rekisterimerkinnot, prosenttiosuus elossa olleista nuorista

	Miehet (n=145)	Naiset (n=59)
Mielenterveysdiagnosi	38	32
Merkintä rikollisuudesta vähintään yhdessä rekisterissä	83	49
Sakko-, tutkinta- tai vankeusvankeudessa tai yhdyskuntapalvelussa olleet	54	27
Viimeaikaisia päihdeongelmia (1.1.2004 jälkeen)	27	20
Pienituloisia, tulotaso alle 13 758 euroa vuonna 2008	59	64

Yli kolmanneksella nuorista oli mielenterveysdiagnosi.

riaineisto kattoi sairaalapalveluiden lisäksi vain kolmen päihdehoitopaikan tiedot.

Nuorista oli kuollut kahdeksan prosenttia, mikä on enemmän kuin normaaliväestön samanikäisistä keskimäärin. Päihteisiin liittyvät kuolemansyyt olivat tutkituilla nuorilla hyvin yleisiä.

Vaikeudet kasautuvat

Tutkimusaineistoon kuuluneilla nuorilla esiintyi melko paljon mielenterveysongelmia. Yleisimpiä mielenterveyshäiriöitä olivat ahdistuneisuus-, sopeutumisen- ja stressiin liittyvät häiriöt, mielialahäiriöt ja persoonallisuushäiriöt. Erityisesti sopeutumishäiriöt olivat yleisiä. Yli kolmanneksella nuoris-

TUTKITTUA

Tutkittua-palstalla kerrotaan päihdealan ajankohtaisista tutkimusaiheista.

ta oli mielenterveysdiagnosi. Tämäkin luku olisi todennäköisesti korkeampi, jos mielenterveyden avohoitopalveluista olisi ollut tietoa saatavissa.

Nuorten tulotasossa oli nuorina aikuisina vuosina 2004–2008 paljon vaihtelua, ja tulotaso oli huomattavasti heikompi kuin aikaisempien tutkimusten perusteella odotettiin. Verotietojen mukaan tulottomia oli hieman yli 10 prosenttia elossa olleista tutkittavista. Tutkittavista 41 prosentilla tulot jäivät alle 10 000 euron. Tietoa opiskelijoiden osuudesta ei ollut saatavissa, mutta muiden tutkimustulosten perusteella on todennäköistä, ettei opiskelu selitä näiden nuorten vähäisiä tuloja. Nuorten mielenterveysongelmat olivat yhteydessä myöhempiin päihdeongelmiin ja heikompaan tulotasoon.

Nuorilla esiintyi myös huomattavan paljon rikollisuutta. Kahdella kolmesta oli merkintä ainakin jossain käytävissä olleista rekistereistä (rikos-, sakko- tai tuomiolauselmarekisteri tai vankitietojärjestelmä). Lähes puolet nuorista oli ollut vankeudessa tai yhdyskuntapalvelussa. Kuten aikaisemmissa rikollisuutta tarkasteleissa tutkimuksissa, miehillä esiintyi naisia enemmän rikollisuutta ja suurin osa rikoksista kasaantui melko pienelle joukolle.

Millaista hoitoa nuorille?

Päihdehoitoon hakeutuneiden nuorten elämäntilannetta ei ole aiemmin laajaa-alaisesti juurikaan tutkittu. Rekisteritutkimus antoi ainutlaatuisia tietoja erityisesti riskien suuruudesta.

Taustalla laaja tutkimus

Keväällä valmistunut pro gradu -tutkielma on osa A-klinikkasäätiön tutkimusryhmän laajaa (N=12 059) vuosia 1990–2010 koskevaa rekisteritutkimushanketta *Rekisteri- ja hoitotietoihin perustuva seurantatutkimus päihdehuollon avo- ja laitospotilaiden elämäntilannesta* (RIPE). Hanketta on rahoittanut muun muassa oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto.

Koko tutkimushanke on käynyt läpi pitkän lupaprosessin. Tutkimuksen arkaluonteisuuden vuoksi tutkimuksen aineistoa käsiteltiin ilman henkilötietoja.

Sari Hakala: Päihdenuoresta aikuiseksi: rekisteri- ja hoitotietoihin perustuva seurantatutkimus alaikäisten päihdeidenkäyttäjien elämäntilannesta. Psykologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteellinen tiedekunta 2014.

Noin 40 prosentilla vuositulot jäivät alle 10 000 euron.

Koska rekistereihin oli kirjattu enemmän ongelmia kuin onnistumisia, hyvin selvinneitä oli rekisteritietojen perusteella vaikea löytää saati seurata. Myöskään hoidon vaikuttavuutta ei voitu tarkastella, koska hoitotietoihin kirjattu tieto ei riittänyt kuvaamaan hoidon laatua ja laajuutta tai nuoren kokonaistilannetta hoidon aikana.

Rekisteritutkimuksen avulla oli kuitenkin mahdollista saada jonkinlaista palautetta myös hoitotyöhön. Tietoa saatiin myös asiakkaista, joiden taivoittaminen olisi muuten ollut hyvin vaikeaa.

Päihdehoidossa alaikäisinä olleiden elämäntilannesta oli havaittavissa ongelmien ja vaikeuksien kasautumista ja päällekkäisyyttä. Hoitokontaktis-

ta huolimatta nuorten elämäntilannetta näyttää tutkimuksen perusteella haastavalta. Herää kysymys, miten päihdekäytön vuoksi hoitoon tulleita nuoria tulisi jatkossa hoitaa tai millaisia palveluita heille tulisi tarjota, jotta vaikeuksia ja ongelmien kasautumista voitaisiin vähentää. Minkälaisia resursseja tai valmiuksia tarvittaisiin, jotta nuorten elämäntilannetta voitaisiin käännettyä aikaisempaan suuntaan?

Psykologian maisteri **Sari Hakala** työskentelee psykologina Riihimäen vankilassa. Tutkija **Teemu Kaskela** ja vanhempi tutkija **Tuuli Pitkänen** työskentelevät A-klinikkasäätiön tutkimusryhmässä.